

Nederlandse Vereniging voor Audiologie Najaarsvergadering 2002
Bijeenkomst met wetenschappelijke voordrachten en in de middagpauze de NVA
algemene ledenvergadering

Vrijdag 27 september 2002
9.30-16.30 uur

Plaats Beatrixgebouw, Jaarbeurs-congrescentrum, Utrecht

Bereikbaarheid De Jaarbeurs ligt tegen het centraal station van Utrecht aangebouwd en is van daaruit bereikbaar met een overdekte wandeling van 5 minuten. Als u met de auto komt, dan volgt u de borden "Jaarbeurs" (zwart op witte achtergrond). Er is gelegenheid tot betaald parkeren.

Ochtendprogramma

Voor het verkrijgen van nascholingspunten zullen bij de wetenschappelijke vergadering twee presentielijsten beschikbaar zijn, één voor KNO-artsen en één voor logopedisten. De lijst voor KNO-artsen wordt na de vergadering naar het secretariaat van de KNO-vereniging gestuurd. Personen op de presentielijst voor logopedisten krijgen een bewijs van deelname per post thuis gestuurd. Logopedisten die geen lid van de NVA zijn, worden verzocht hun adresgegevens te vermelden. Zij kunnen een uitnodiging tegemoet zien om het lidmaatschap van de NVA te overwegen.

Thema: Diagnostiek van spraak- en taalproblemen

- 9.30-uur Communicatieve Intentie Onderzoek (CIO)
Sj. v.d.Meulen, **C.F.Slofstra-Bremer**, H.C.lutje Spelberg
- 10.00- NNST: Nederlandstalige Nonspeech Test
I. Zink
- 10.30- koffie/thee
- 11.00- De N-CDIs: lijsten voor communicatieve ontwikkeling
I. Zink
- 11.00- De Taalstandaard
C.F.Slofstra-Bremer, Sj. v.d.Meulen, H.C.lutje Spelberg
- 12.00- Spraak-taal-diagnostiek in meertalig Nederland: huidige good-practice, wensen en mogelijkheden voor de toekomst
M. Blumenthal
- 12.30- **Algemene Ledenvergadering NVA**
- 12.45- Lunch (op eigen gelegenheid)

Middagprogramma

- 14.00- Meertalige opvoeding is niet problematisch
R. Buekers
- 14.20- Winst in spraakverstaan en richtinghoren van een stereofonische aanpassing bij doven

A.R. Leeuw

- 14.40- Invloed van compressieparameters op luistercomfort
D. Buitelaar, J.M. Festen
- 15.00- koffie/thee
- 15.30- BAHA-aanpassing bij éézijdige doofheid
A.J. Bosman, A.F.M. Snik, M. Hol, E.A.M. Mylanus, C.W.R.J. Cremers
- 15.50- Preventie van en herstel na cochleaire beschadiging in relatie tot farmacologische behandeling: recente ervaringen met cisplatine en α -melanocyt stimulerend hormoon in cavia's
S.F.L. Klis
- 16.10- Audiometrische en vestibulaire bevindingen bij patiënten met een vestibulair schwannoom
J.E. van Dijk en K. Graamans
- 16.30- Sluiting

Samenvattingen van de wetenschappelijke vergadering

Communicatieve Intentie Onderzoek (CIO)

Sj. v.d.Meulen (UMC Utrecht, afdeling Foniatrie en SSTGc), C.F.Slofstra-Bremer (SACA, Amsterdam), H.C.lutje Spelberg (RUG, afdeling Orthopedagogiek), jcf.slofstra@planet.nl

Het CIO is een onderzoeksinstrument dat vroege vormen van communicatie onderzoekt bij jonge kinderen. Kinderen worden steeds jonger gepresenteerd voor diagnostisch onderzoek en er is behoefte aan instrumenten die zijn aangepast aan deze jonge leeftijd. Het CIO bestaat uit twee speelgoedsets, een observatieformulier en een handleiding waarin de scoringswijze wordt beschreven.

In de lezing wordt uiteengezet vanuit welk theoretisch concept het instrument is ontwikkeld. Het instrument wordt beschreven, er wordt een video-fragment getoond van een afname van het CIO en een voorlopige stand van zaken met betrekking tot het lopende onderzoek naar de betrouwbaarheid en validering van het instrument wordt gepresenteerd. Dit onderzoek is longitudinaal en cross-sectioneel. Twee groepen kinderen worden onderzocht: kinderen over wie geen zorgen bestaan met betrekking tot de communicatieve ontwikkeling en kinderen over wie wel zorgen bestaan op dit punt. Vijf Audiologische Centra en een groot aantal kinderdagverblijven zijn betrokken bij dit onderzoek. Het onderzoek zal worden afgerond in het najaar van 2002.

NNST: Nederlandstalige Nonspeech Test

Inge Zink, Lab.Exp.ORL, K.U.Leuven, Kapucijnenvoer 33, 3000 Leuven,
Inge.Zink@uz.kuleuven.ac.be

Zowel op nationaal als internationaal vlak wordt het belang van vroege taaldiagnostiek de laatste jaren steeds meer erkend. Dit is in de eerste plaats vanuit de behoefte tot preventie en indien nodig tot de vroege behandeling van taalontwikkelingsstoornissen. Hiertoe is de Nederlandstalige Nonspeech Test (NNST) ontwikkeld, gebaseerd op de Amerikaanse Nonspeech Test (NST) van Huer (1988). De NNST meet het communicatieniveau van kinderen met een taalontwikkelingsleeftijd lager dan 2;0 jaar. Tot nu toe was een gestandaardiseerd en genormeerd meetinstrument voor deze groep niet beschikbaar. Naast taalbegrip en taalproductie is er ook aandacht voor prelinguale aspecten, zoals bijvoorbeeld: aandacht voor auditieve en visuele stimuli op receptief vlak, vocaliseren, brabbelen en gebruik van communicatieve gebaren op expressief vlak. De onderzoeker heeft de vrijheid om meerdere parameters aan te passen aan het te onderzoeken kind. Wil of kan een kind niet stil blijven zitten aan tafel of op de grond, dan kan het rondlopen of kruipen. Wil een kind niet meerwerken met een vreemde testleider, dan kan een vertrouwde persoon worden ingeschakeld. Mede door de flexibiliteit in afname en materiaalgebruik is de test ook geschikt voor afname bij kinderen/volwassenen met een verstandelijke of meervoudige handicap met een taalleeftijd beneden de twee jaar.

De N-CDIs: lijsten voor communicatieve ontwikkeling

Inge Zink, Lab.Exp.ORL, K.U.Leuven, Kapucijnenvoer 33, 3000 Leuven,
Inge.Zink@uz.kuleuven.ac.be

De Nederlandstalige CDI-schalen (N-CDIs) zijn het resultaat van een aanpassing en hernormering van de MacArthur Communicative Development Inventories (CDIs, Fenson et al., 1993). De N-CDIs bestaan uit twee oudervragenlijsten. De N-CDI / Woorden en Gebaren, ontwikkeld voor kinderen van 8 tot 16 maanden evalueert woordenschatbegrip, woordenschatproductie en het gebruik van gebaren. De N-CDI / Woorden en Zinnen, ontwikkeld voor kinderen van 16 tot 30 maanden evalueert woordenschatbegrip, woordenschatproductie en een aantal aspecten van de grammaticale ontwikkeling. Dankzij de uitgebreide normering is het mogelijk om de resultaten van een kind te vergelijken met die van leeftijdsgenoten. De N-CDIs zijn ook bruikbaar bij oudere taal- en/of ontwikkelingsvertraagde kinderen.

De N-CDIs zijn zeer waardevol voor alle logopedisten die jonge kinderen onderzoeken en behandelen. Ze kunnen perfect worden aangewend als eerste screening bij de aanmelding van een kind. Verder geven de N-CDIs vaak onmisbare informatie als aanvulling bij resultaten op taaltests (meestal NNST op die leeftijd). Daarnaast kunnen de N-CDIs een belangrijke taak vervullen binnen de preventie en vroege detectie van taalproblemen. Op diensten waar jonge kinderen gevolgd worden (Consultatiebureaus, Audiologische Centra, huisartspraktijken, kinderdagverblijven en peuterspeelzalen) kunnen deze lijsten een belangrijke rol spelen indien er vragen of twijfels zijn i.v.m. de vroege taalverwerving van een kind. Pedagogen, psychologen, audiologen, pediaters, KNO-artsen, huisartsen, verpleegkundigen en leerkrachten kunnen zonder problemen deze lijsten laten invullen door ouders en nadien de percentielscores en taalleeftijden berekenen. Indien uit de resultaten blijkt dat het om een risicokind gaat, kunnen zij aan de ouders verantwoorden waarom zij het kind doorverwijzen naar een logopedist voor verder onderzoek.

De Taalstandaard

C.F.Slofstra-Bremer (SACA, Amsterdam), Sj. v.d.Meulen (UMC Utrecht, afdeling Foniatrie en SSTGc),
H.C.lutje Spelberg (RUG, afdeling Orthopedagogiek), jcf.slofstra@planet.nl

De Taalstandaard is een onderzoeksinstrument dat is ontwikkeld voor de eerste-fase diagnostiek bij kinderen van vijf halfjaarsgroepen, tussen 1;6 en 4;0 jaar. Het instrument bestaat uit vijf observatieformulieren en een handleiding. De handleiding bevat een theoretische verantwoording en een toelichting op de scoringswijze.

In de lezing wordt de theoretische achtergrond van het instrument geschetst, de praktische toepassing ervan wordt besproken en een voorlopige stand van zaken met betrekking tot het lopende onderzoek naar de betrouwbaarheid en validering van het instrument wordt gepresenteerd. Dit onderzoek is longitudinaal en cross-sectioneel. Twee groepen kinderen worden onderzocht: kinderen over wie geen zorgen bestaan met betrekking tot de communicatieve ontwikkeling en kinderen over wie wel zorgen bestaan op dit punt. Vijf Audiologische Centra en een groot aantal kinderdagverblijven zijn betrokken bij dit onderzoek, dat mogelijk is gemaakt door een subsidie van de Stichting Kinderpostzegels Nederland. Het onderzoek zal worden afgerond in het najaar van 2002.

Spraak-taal-diagnostiek in meertalig Nederland: huidige good-practice, wensen en mogelijkheden voor de toekomst.

M. Blumenthal, Haags Audiologisch Centrum "Effatha", mirblu@tref.nl

De knelpunten en mogelijkheden bij de spraak-taal-diagnostiek van meer- en anderstaligen krijgen de laatste jaren steeds meer aandacht. Nederland loopt hierin internationaal zeker niet voorop. Bij een zoektocht op internet bleek mij dat in landen als Canada, Australië, de USA maar ook India al veel langer onderzoek wordt gedaan naar de mogelijkheden om tot goede assessment-methodes te komen. Opvallend is dat er internationaal veel consensus is over de doelen en uitgangspunten van deze diagnostiek. De diagnostiek is alleen optimaal als:

1. De identificatie van een stoornis in T1 (1^e taal, thuistaal) plaatsvindt, gecombineerd met een beoordeling in T2 (taal van de omgeving),
2. Culturele en linguïstische bijzonderheden in aanmerking worden genomen,
3. Het onderzoeksproces (ook) niet-gestandaardiseerde methodes omvat en (ook) de spontane taal van het kind beoordeelt.

4. Het onderzoeksproces rekening houdt met maatschappelijk factoren zoals bijvoorbeeld taalverlies en vooroordelen,
 5. De rapportage beschrijvend is.
- (vrij vertaald, CASPLA Position Paper on Speech-Language Pathology in the Multicultural, Multilingual Context, Montreal, 1997).

Om deze doelen te bereiken zijn drie randvoorwaarden noodzakelijk:

1. Hulp bij de diagnostiek door iemand die de taal van de cliënt goed spreekt, en ook goed Nederlands spreekt,
2. De diagnosticus heeft een basiskennis van meertalige taalontwikkeling, en van de linguïstische kenmerken van de taal die het kind spreekt (of kan dat opzoeken in een speciaal hiervoor opgezette data-base),
3. Er is meer tijd beschikbaar voor deze diagnostiek.

Binnen het Haags Audiologisch Centrum 'Effatha' zijn wij al jaren bezig om verbeteringen in de praktijk vorm te geven. Een anamnese meertaligheid, diagnostiek met behulp van video-opnames waarbij het kind spontaan spreekt in T1 en/of T2, en optimaal gebruik van tolken van het Tolkencentrum zijn hierbij belangrijke hulpmiddelen. Meer tijd is echter nog niet beschikbaar, en dat zou op termijn de doodsteek kunnen zijn voor vooruitgang op dit gebied. De logopedisten onderzoeken vooral de kinderen tot 4 jaar, en de klinisch linguïst Manuela Julien onderzoekt de oudere kinderen. Nu de scholen in den Haag er achter komen dat wij deze mogelijkheid bieden neemt het aantal aanvragen snel toe; "Mohammed is 8 jaar en spreekt, ondanks logopedie en extra hulp nog steeds geen Nederlands, hoe staat het met zijn Berbers?" Er ligt hier dus duidelijk een markt, en een mogelijkheid om onze dienstverlening uit te breiden naar een doelgroep die de hooggekwalificeerde kennis die wij in huis hebben hard nodig heeft. Maar hoe lang kunnen wij dit volhouden onder de huidige omstandigheden? Structurele aanpassingen zijn nodig. 13 november a.s zal een werkconferentie over dit onderwerp plaatsvinden in Zwolle, gefinancierd vanuit de M&D-gelden van de FENAC. Leden van de spraak-taal-teams van de AC's worden hiervoor uitgenodigd.

Meertalige opvoeding is niet problematisch

Romain Buekers, Audiologisch Centrum Hoensbroek, R.Buekers@ach.nl

In onze hulpverleningskringen leeft nog altijd de vooringenomenheid dat een meertalige opvoeding (ook streektaal) nadelig zou zijn voor de taalverwerving van kinderen. Bij het onderzoek van anderstalige kinderen gebeurt het ook nog te vaak dat deze kinderen niet eens in hun moedertaal onderzocht worden en dat voorbarige conclusies worden getrokken. Het aantal kinderen dat met meerdere talen in aanraking komt (simultaan of successief) wordt ook een toenemend verschijnsel en de Taal units van de Audiologische Centra zullen vaker met vragen hieromtrent benaderd worden. Als de AC's aandacht schenken aan de totale taalvaardigheid, het taalaanbod en de algemene ontwikkeling kunnen zij hieraan een zinvolle bijdrage leveren.

Hedendaags sociolinguïstisch onderzoek aan de universiteiten van Antwerpen, Tilburg, Nijmegen en in het buitenland illustreert dat meertalige opvoeding een zeer heterogeen begrip is waarbij er geen wetenschappelijk bewijs is dat dit psychologisch nadelig zou zijn voor kinderen, dat alleen hoogbegaafde kinderen dit leren of dat tweetalige kinderen een slechte en trage taalontwikkeling zouden doormaken. Recente onderzoeken stellen zelfs vast dat kinderen die meertalig opgroeien een betere taalvaardigheid kunnen hebben.

De Houwer A. (1997), Tweetalige taalverwerving. *Stem-, spraak- en taalpathologie* **6**, 69-85.

Driessen G., Withagen V. (1999), Language varieties and educational achievement of indigenous primary school pupils. *Language, culture and curriculum*, **12**, 1-22.

Verhoeven L. (1995), Opvang en begeleiding van allochtone kinderen met gehoorproblemen.

Van Horen Zeggen **35** nr 4.

Winst in spraakverstaan en richtinghoren van een stereofonische aanpassing bij doven

A.R. Leeuw, afdeling diagnostiek, IvD/MTW, Sint Michielsgestel, r.leeuw@ivd.nl

Door PACT is in opdracht van het College van Zorgverzekeringen onderzoek gedaan naar de voordelen van een stereofonische aanpassing. Aangezien de testen die tijdens de eerste fase van dit onderzoek zijn ontwikkeld, voor doven te moeilijk waren, is bij deze groep een afzonderlijk onderzoek gedaan. Doel van dit onderzoek was, na te gaan of er met behulp van twee klinische testen voor de totale groep en per individu een winst voor de binaurale aanpassing ten opzichte van de monaurale aanpassing kon worden aangetoond. Daarnaast is de voorspellende waarde van de grootte van het

gehoorverlies bekeken.

De 25 proefpersonen waren leerlingen van het VSO van het IvD te Sint Michielsgestel. Het spraakverstaan is getest met de Erber-test. Voor de richtinghoortest werd een opstelling met vijf luidsprekers gebruikt en als stimulus een bredeband ruis van twee seconde. Bij het spraakverstaan werd voor de totale groep een significante winst voor de binaurale t.o.v. de monaurale aanpassing gemeten. De test is echter niet specifiek genoeg om voor alle proefpersonen een winst aan te tonen. Bij het richtinghoren kan geen significante winst voor de groep worden aangetoond. De grootte van het gehoorverlies heeft een duidelijke relatie met het spraakverstaan en het richtinghoren, maar niet met de winst ten gevolge van de binaurale aanpassing.

Invloed van compressieparameters op luistercomfort

D. Buitelaar en J.M. Festen, VUmc, Amsterdam, d.buitelaar@vumc.nl

Hoortoestellen zijn er in eerste instantie om de verstaanbaarheid van gesprekspartners voor de drager te verbeteren. Het luistercomfort van hoortoestellen wordt echter steeds belangrijker. Moderne toestellen hebben veel mogelijkheden om diverse compressieparameters in te stellen. In dit onderzoek hebben we de invloed op het luistercomfort onderzocht van compressieregeltijden en compressiefactoren in diverse luisteromgevingen. Met name schone spraak, schone muziek, spraak in stationaire ruis en spraak in fluctuerende ruis zijn gebruikt als luisteromgeving.

De invloed van verstaanbaarheid op de beoordeling van luistercomfort is geminimaliseerd door alleen zeer goed verstaanbaar materiaal te gebruiken. Zowel normaalhorende als slechthorende proefpersonen zijn onderzocht. Bij slechthorenden is een versterking toegepast zodanig dat de signalen halverwege het dynamisch bereik van het gehoor worden aangeboden. Met behulp van paarsgewijze vergelijkingen zijn verschillende condities met elkaar vergeleken. Factoranalyse op de resultaten laat zien dat er soms grote verschillen tussen normaalhorenden en slechthorenden zijn in de beoordeling van het luistercomfort. Een aantal slechthorenden blijkt duidelijk voorkeur te hebben voor compressie.

BAHA-aanpassing bij éézijdige doofheid

A.J. Bosman, A.F.M. Snik, M. Hol, E.A.M. Mylanus, C.W.R.J. Cremers
UMC St Radboud, Nijmegen, a.bosman@kno.azn.nl

Luisteraars met een éézijdig uitgevallen gehoor en een normaal gehoor aan de andere zijde geven vaak aan dat zij sprekers aan de dove zijde onvoldoende horen, met name in aanwezigheid van stoorgeluid aan de horende zijde. Ook is het richtinghoren vaak sterk verminderd. Een gebruikelijke oplossing bestaat uit het aanpassen van een CROS-hoortoestel, bestaande uit een microfoon aan de dove zijde en een draadje langs de nek waarmee het signaal via een hoortoestel aan de horende zijde wordt aangeboden. Het botverankerde hoortoestel (bone-anchored hearing aid, BAHA) maakt gebruik van beengeleiding voor de overdracht van geluid naar het binnenoor. Door het sterke overhoren van signalen via de beengeleiding blijkt een BAHA ook als een (transcranieel) CROS-toestel te kunnen fungeren! Resultaten uit Frankrijk (Vaneecloo, 2000) schetsen een positief beeld van deze BAHA-toepassing, met name voor het opheffen van hoofdschaduw. In deze voordracht zullen richtinghoren en spraakverstaan worden vergeleken in drie condities: de oorspronkelijke situatie, met een CROS-hoortoestel en met een BAHA. Ook zullen de resultaten van enquêtes naar de praktijkervaringen van éézijdig doven in de drie condities worden besproken.

Preventie van en herstel na cochleaire beschadiging in relatie tot farmacologische behandeling: recente ervaringen met cisplatine en α -melanocyt stimulerend hormoon in cavia's

Sjaak F.L. Klis, Utrecht, S.Klis@kmb.azu.nl

Binnenoorstoornissen worden traditioneel symptomatisch behandeld, met hoortoestellen en tegenwoordig ook met cochleaire implantaten. Een meer op de oorzaak gerichte behandeling, die beschadiging van het binnenoor voorkomt of verhelpt is nog niet beschikbaar, maar wordt langzamerhand een realistische optie. Zo wordt in proefdiermodellen momenteel met wisselend succes gewerkt aan drie behandelingswijzen, farmacotherapie, genterapie en stamceltherapie, om de functie van het binnenoor te behouden of te herstellen. In deze voordracht wordt verslag gedaan van onze farmacotherapeutische resultaten met α -MSH (α -Melanocyt Stimulerend Hormoon) in een diermodel voor binnenoorstoornissen: de cavia behandeld met het ototoxische cytostaticum cisplatine.

Als maat voor de binnenoorschade gebruikten wij elektrocochleografie en histologie. α -MSH verlengde de tijd die nodig was om met cisplatine behandeling een elektrocochleografisch bepaalde criterium drempelverschuiving te bereiken en werkt dus tot op zekere hoogte preventief. Na stopzetting van de cisplatine behandeling treedt altijd partieel herstel van de drempels op. Dit herstel werd door α -MSH significant gestimuleerd. In verschillende experimenten vonden we dat het door cisplatine veroorzaakte haarcelverlies significant minder was als de dieren ook α -MSH hadden gehad. Verder onderzoek naar het mechanisme van verlies en herstel liet zien dat dit samenhangt met verlies en herstel van de endocochleaire potentiaal (EP). De EP wordt opgewekt in de stria vascularis, waarvan een van de drie cellagen uit melanocyten bestaat. Dit laat ruimte voor de hypothese dat α -MSH via de stria vascularis bescherming tegen en herstel van cisplatine ototoxiciteit bewerkstelligt. De beschermende en herstel bevorderende werking van α -MSH in relatie tot cisplatine ototoxiciteit is mogelijk van klinische betekenis.

Audiometrische en vestibulaire bevindingen bij patiënten met een vestibulair schwannoom

J.E. van Dijk (UMC Utrecht) en K. Graamans (UMC Nijmegen), J.E.vanDijk@kmb.azu.nl

Een vestibulair schwannoom (VS) is een benigne tumor die uitgaat van de Schwann-cellen van de nervus vestibularis. Een VS ontstaat meestal in de inwendige gehoorgang en kan zich uitbreiden naar de brughoekregio. Patiënten met een VS kunnen een gehoorverlies, tinnitus en een gehele of gedeeltelijke uitval van het evenwichtsorgaan hebben. Indien de tumor groot wordt, kunnen levensbedreigende neurologische symptomen optreden. Met de moderne diagnostiek komen deze grote tumoren nauwelijks meer voor.

De audiologische en vestibulaire gegevens van 171 patiënten met een VS geven aan dat gehoorverlies, tinnitus en evenwichtsklachten in verschillende combinaties voor kunnen komen. Gehoorverlies is met 85% de meest voorkomende klacht. Het verlies is echter niet gecorreleerd met de grootte van het VS. Ook is er geen eenduidige relatie tussen de grootte van het VS en de afwijkingen die bij vestibulair onderzoek gevonden worden. De audiometrische gegevens laten zien dat het spraakaudiogram slechter is dan op grond van het toonaudiogram verwacht kan worden. Met name de maximale discriminatie neemt sterk af bij toename van het verlies in het toonaudiogram. Tot slot blijkt in een groep patiënten waarbij het VS niet groeit, het gehoorverlies wel toe te nemen. Dit ondersteunt de hypothese dat toenemende druk op de nervus cochlearis en de nervus vestibularis niet de enige oorzaak van de progressieve klachten van patiënten met een VS kan zijn.

Agenda van de Algemene Ledenvergadering NVA dd 27 september 2002

1. **Opening**
2. **Notulen van de Ledenvergadering dd 28 september 2001**
Zie elders in deze nieuwsbrief.
3. **Mededelingen**
4. **Benoeming nieuwe leden**
 1. Karine Letourneur, audioloog i.o., AC Hoensbroeck, ondersteund door Hendriks, Scheyen, Sturmans
 2. Kitty Boosman, Psycholoog, AC Friesland, ondersteund door Kraft, Bloemhof-Eringa, Groenman-Sijtsema
 3. Dr. Francien Coster, Psycholoog, AC Groningen, ondersteund door Wit, Pape, Duin
 4. Isolde Podt, logopedist, AC Twente, ondersteund door van Toor, Graef, Jungst-Beuger
 5. A. Hagenbeek, logopedist, AC Den Haag, ondersteund door Blumenthal, van Dijkhuizen, Engel-Brinkhof
 6. Drs. R.W.M. Lerou, psycholoog, IvD, ondersteund door Brokx, Pepers-van Lith, van Iersel
 7. A.M. van der Pol, psych. assistent, IvD, ondersteund door Brokx, Pepers-van Lith, van Iersel
 8. M.F. le Poole, akoepedist, AZG, ondersteund door Elzinga-Rademaker, Beenakker, Duin
 9. E. Bakkee, logo-akoepedist, AZG, ondersteund door de Kleine, Duin, Beenakker
 10. C.A. Mráz Petrics-Scheerden, akoepedist, AZG, ondersteund door Elzinga-Rademaker, Beenakker, Duin
 11. A.E. Niebuir-van der Ham, logo-akoepedist, AZG, ondersteund door Duin, de Kleine, Beenakker

12. S.C. Haaksma-Schaafsma, akoepedist, AZG, ondersteund door Beenakker, Elzinga-Rademaker, Duin
 13. J. Eggen, maatschappelijk werk, UMC St Radboud, ondersteund door Verbruggen, Folman-van Efferink, Snik
 14. A. v.d. Eerden, logo-akoepedist, A.G. Bellschool, ondersteund door Butter, de Jager, Maré
 15. J.K.G. Degens, logo-akoepedist, LUMC, ondersteund door Snijder, Blonk-Beekers, Beerlage-Goddijn
 16. H.J.E.A. ten Berge, directeur Nat. Hoorstichting, Utrecht, ondersteund door de Laat, Boermans, Frijns
 17. R.M.S. Willis-Lorrier, logo-akoepedist, AZR, ondersteund door Quartel-Droogendijk, Brocaar, Schoneveld
 18. L. Ruytjens, wet. onderzoeker audiologie, AZG, ondersteund door de Kleine, Wit, Coster
 19. G.F. Meekel-Groen, ambulante begeleiding, Prof. H. Burgerschool, ondersteund door Voor in 't Holt, Butter, Maré
 20. N.J. Quetel, logopedist, Prof. H. Burgerschool, ondersteund door Voor in 't Holt, Butter, Maré
 21. L. Quartero, audiologie assistent, Amphiazkhs. Oosterhout, ondersteund door Le Mair-Smeets, Koldewijn, Zwaans-Hesselink
 22. T. Tebben, leerkracht ESM/SH, Prof. H. Burgerschool, ondersteund door Voor in 't Holt, Butter, Maré
 23. A. Rang, audiologie assistent, UMC-Utrecht, ondersteund door v. Asselt-Willemsen, Peereboom, Clemens
 24. T. Groot, logopedist, Hogeschool van Utrecht, ondersteund door Dikker, Jansen, Furler-Kools
 25. C.A.M. van Opstal, hoortoestel spec., Phonak B.V., ondersteund door Mülder, Stollman, Bosman
 26. J.M.J. Verberne, hoortoestel spec., Beltone Nederland B.V. ondersteund door Termeer, van der Kloet, Bosma
 27. A. van der Heijden, maatschappelijk werk, azM, Maastricht, ondersteund door van Dijk, Anteonis, Stokroos
5. **Verslag van de secretaris**
Zie elders in deze nieuwsbrief.
 6. **Verslag van de penningmeester**
 - Verslag van de penningmeester over de periode juni 2001 tot en met mei 2002, zie elders in deze nieuwsbrief.
 - Verslag van de kascommissie (Schoonhoven, Amperse en Leeuw)
 - Stemming over aanvaarding van het financieel verslag en decharge van de penningmeester.
 7. **Samenstelling kascommissie**
Schoonhoven is aftredend en moet vervangen worden.
 8. **Begroting**
Zie elders in deze nieuwsbrief.
 9. **Bestuursamenstelling**
Na acht jaar op de post van penningmeester treedt Rein van der Veen terug uit het bestuur zoals voorgeschreven in de statuten. Het bestuur stelt voor de heer J.G.G. Spanhoff, reeds lid van het algemeen bestuur, te benoemen tot penningmeester. Ter aanvulling van het bestuur wordt voorgesteld mw.dr. J.G. de Ridder-Sluite te benoemen tot gewoon bestuurslid. Met de zittende leden (Stollman, Festen, Spanhoff, Admiraal en Langereis) bestaat het bestuur dan uit 6 leden.
 10. **Rondvraag**
 11. **Sluiting**

Notulen van de algemene ledenvergadering NVA dd 28 september 2001,

gehouden in het Jaarbeurs-congrescentrum te Utrecht

Aanwezig: Circa 80 leden van de NVA en vier bestuursleden.

De agenda wordt afgewerkt zoals vermeld in Nieuwsbrief 66.

Ad 1. Opening

De voorzitter opent de vergadering om 12.45 uur.

Ad 2. Notulen van de Ledenvergadering d.d .6 oktober 2000, als gepubliceerd in Nieuwsbrief 66

Er zijn geen opmerkingen naar aanleiding van de notulen.

Ad 4. Benoeming nieuwe leden

Achtenveertig personen, zoals weergegeven in Nieuwsbrief 66, worden als nieuwe leden van de vereniging voorgedragen. De voorzitter voegt hieraan zes personen toe waarvan de namen en de ondersteuning hem tijdens de vergadering ter hand werden gesteld:

- 1 Mw. T. Maertens, logo-akoepedist, Ammanstichting Rotterdam, ondersteund door M. Heusschen, H. van Bruggen, T.T. Prinzen
- 2 Mw. R.J. Zijp-Švestka, maatschappelijk werk, Haags AC Effatha, ondersteund door P.P. Boermans, J.N. van Dijkhuizen, J.G. Dingemanse
- 3 Mw. A. Dierckx, logopedist, Universitair Ziekenhuis Leuven, ondersteund door H. Van de Vreken, E. Swannet, J. Wouters
- 4 Mw. M.J.A. Hector, logo-akoepedist, Ammanstichting Rotterdam, ondersteund door T.T. Prinzen, H. van Bruggen, M. Heusschen
- 5 S.S. Zalmai, audiologie-assistent, Ammanstichting Rotterdam, ondersteund door M.W.M. Heusschen, P.G.M. Ebbing, T.T. Prinzen
- 6 Mw. H. Luts, wetenschappelijk onderzoeker, Universitair Ziekenhuis Leuven, ondersteund door E. Swannet, J. Wouters, H. Van de Vreken

Na deze toevoeging worden in totaal 54 nieuwe leden bij acclamatie benoemd.

Ad 5. Bestuurssamenstelling

Houtgast (voorzitter) en Manschot (lid) treden terug uit het bestuur. De vergadering bedankt hen voor hun grote inzet ten behoeve van de vereniging. Vervolgens worden drie nieuwe benoemingen in het bestuur in stemming gebracht: drs. M.H.P. Stollman voor de post van voorzitter en de heer J.G.G. Spanhoff en mevrouw dr. M.C. Langereis, beiden als gewoon bestuurslid. De vergadering gaat unaniem akkoord met de voorgestelde benoemingen.

Ad 6. Verslag van de secretaris over de periode januari 2000 tot en met mei 2001, zoals gepubliceerd in Nieuwsbrief 66

Naar aanleiding van het verslag wordt door dr. J. Verschuure medegedeeld dat de KNO-vereniging zeer kritisch staat tegenover plannen voor een opleiding tot audioloog in Europees verband zoals die besproken worden binnen de EFAS. Namens de KNO-vereniging licht Dr. T.H.M. Tan vervolgens toe dat er weliswaar tal van vragen leven, maar dat uit de EFAS vergadering in Bordeaux niet mag worden afgeleid dat de KNO-vereniging afwijzend is.

Het bestuur zegt toe ten aanzien van de opleiding tot audioloog met een notitie te komen en deze te zullen bespreken met betrokken instanties zoals de Stichting Bevordering Audiologie en de KNO-vereniging. Er zijn geen andere opmerkingen naar aanleiding van dit verslag.

Ad 7. Financiën januari 2000 tot en met mei 2001

- De verslagen van de penningmeester, zoals gepresenteerd in Nieuwsbrief 66, roepen geen vragen op.
- De kascommissie, bestaande uit Ampere-Meijers, Klis en Schoonhoven, verklaart de financiën over de bovengenoemde periode op 17 september 2001 te hebben gecontroleerd en in orde bevonden.
- Het financieel verslag wordt hierna door de ledenvergadering bij acclamatie geaccordeerd.

Ad 8. Samenstelling van de kascommissie

In de kascommissie is dr. J.F.L. Klis aftredend; drs. A.R. Leeuw is bereid gevonden zijn plaats in te nemen.

Ad 9. Contributie

Na een toelichting van de scheidend voorzitter wordt een verhoging van de contributie van € 11,25 naar € 20,00 in stemming gebracht. De contributie was ongewijzigd sinds 1977. De vergadering gaat akkoord met de voorgestelde verhoging.

Ad 10. Begroting 2002/2003, als weergegeven in Nieuwsbrief 66

Deze begroting wordt zonder amendementen door de ledenvergadering goedgekeurd.

Ad 8. Rondvraag

Dr. M. Rodenburg vraagt naar de implicaties van de contributieverhoging voor het collectieve lidmaatschap van de KNO-artsen. De penningmeester antwoordt hierop dat de contributie voor individuele leden en collectieve leden gelijk is.

Ad 9. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 13.00 uur.

Utrecht, 28 september 2001, Dr.ir. J.M. Festen, secretaris

Verslag van de secretaris over de periode juni 2001 tot en met mei 2002

Gedurende het verenigingsjaar 2001/2002 werden in totaal 54 personen als nieuwe leden van onze vereniging aangenomen. In deze periode hebben 24 leden hun lidmaatschap beëindigd. Er werden geen leden geroyeerd. Hiermee kwam het totaal aantal leden op 837, waarvan 455 leden collectief via de KNO vereniging (specialisten plus assistenten). De vereniging heeft zes leden van verdienste. Het aantal begunstigers bedraagt 16 en het aantal abonnementen op de nieuwsbrief is 21.

Er werden gedurende het jaar drie wetenschappelijke vergaderingen gehouden en een algemene ledenvergadering. De nieuwsbrief verscheen drie keer, voorafgaande aan elk van de vergaderdagen. De Najaarsvergadering 2001 vond plaats op 28 september in het Jaarbeurs-congrescentrum te Utrecht. Deze bijeenkomst werd georganiseerd in samenwerking met het Nederlands Akoestisch Genootschap en had als thema "Verbetering van spraakverstaan in lawaai". Er werden binnen dit onderwerp negen voordrachten gehouden, variërend van de fysiologie van het oor tot signaalbewerking in hoortoestellen en actieve geluidreductie onder gehoorbeschermers. Voorafgaande aan de lunchpauze werd de algemene ledenvergadering belegd, met als belangrijkste onderwerp een wisseling in het bestuur. Tammo Houtgast (voorzitter) en Wabien Manschot (lid) traden terug uit het bestuur. Nieuw benoemd werden: als voorzitter Martin Stollman en als gewone bestuursleden Jan Spanhoff en Margreet Langereis. De Wintervergadering 2002 vond plaats op 1 februari, wederom in het Jaarbeurs-congrescentrum te Utrecht. Er was gekozen voor twee thema's met ieder vier voordrachten. De ochtend werd besteed aan "Ontwikkelingen rond indicatiestelling voor SH en ESM onderwijs en leerlinggebonden financiering", de middag aan "Ervaringen met Cochleaire Implantatie bij kinderen". De Voorjaarsvergadering 2002 vond plaats op 12 april in het RAI-congrescentrum te Amsterdam en maakte deel uit van de feestelijke 200ste wetenschappelijke vergadering van de KNO-vereniging. In verband met het bijzondere karakter van deze vergadering werd het onderwerp in sterke mate bepaald door de KNO-vereniging. Er werden vier voordrachten gehouden over het thema "Hoortoestelrevalidatie".

De 'Dag der Akoepedie' vond plaats op 12 april 2002 in de polikliniek van het VUmc te Amsterdam. Het programma bestond uit drie lezingen over "Nieuwe ontwikkelingen in de audiologie" en een lezing over "Audiometrie bij verstandelijk gehandicapten".

Het bestuur vergaderde vier maal. Naast beleid en huishoudelijke zaken kwamen het Leerboek Audiologie, de opleiding tot audioloog en de inhoud van onze wetenschappelijke vergaderingen aan de orde. De commissie voor het Nederlands Leerboek Audiologie heeft in het voorjaar van 2002 een groot aantal nieuwe hoofdstukken aan het leerboek kunnen toevoegen. Op dit moment wordt gewerkt aan een verbetering van de figuren en het beschikbaar maken van individuele hoofdstukken in de vorm van pdf-files.

Op 16 oktober 2001 werd bestuurlijk overleg gevoerd tussen KNO-vereniging en de NVA. Ter sprake kwamen: het instellen van een gezamenlijke commissie die een advies moet uitbrengen over de nieuw te starten opleiding tot HBO-audioloog en voorts de plannen rond de 200ste KNO-vergadering in het voorjaar van 2002.

Verslag van de penningmeester over de periode juni 2001 tot en met mei 2002

	Begroting		Rekening		Begrotingen		
	2001/2002		2001/2002		02/03	03/04	
Inkomsten	f	€	f	€	€	€	1)
Contrib. ind. leden '00	0	0	50,00	22,69	0	0	
Contrib. ind. leden	7.000	3.176	8.296,15	3.764,63	0	5.700	
Contrib. ind. leden '02	0	0	143,24	65,00	5.600	0	
Contributies kno leden	9.700	4.402	9.575,00	4.344,95	7.600	7.700	
Begunstigersbijdragen	4.000	1.815	2.241,67	1.017,23	1.840	1.840	2)
Abonnementen	250	113	399,44	181,26	200	260	
Verkoop publicaties	1.500	681	584,65	265,30	454	150	
Auteursrecht & royalty's	2.000	908	0,00	0,00	908	0	3)
Rente overschr. '01	2.500	1.134	2.683,72	1.217,82	1.134	1.100	
Rente	<u>1.200</u>	<u>544</u>	<u>1.501,41</u>	<u>681,31</u>	<u>544</u>	<u>500</u>	
Totaal	28.150	12.774	25.475,28	11.560,18	18.280	17.250	

Uitgaven

Bestuur & secretariaat	3.500	1.588	498,25	226,10	2.042	500
Wetensch Vergaderingen	5.000	2.269	7.989,40	3.625,43	2.723	3.000
Audiol. vademecum	1.500	680	0,00	0,00	1.588	1.500
Nieuwsbrieven	6.500	2.950	1.827,74	829,39	2.950	2.500
Red./adm. ondersteuning	3.550	1.611	419,08	190,17	1.611	1.500
Reservering publicaties	3.000	1.361	6.000,04	2.722,70	2.269	4.500
Portokosten/kantoorben.	4.500	2.042	2.831,56	1.284,91	2.042	2.000
Overige drukkosten	1.000	454	0,00	0,00	454	500
Dag der akoepedie	500	227	533,83	242,24	227	250
Lidm. & abonnementen	1.000	454	702,78	318,91	454	500
Storting Roparco-rekening			<u>5.509,28</u>	<u>2.500,00</u>		
Sub-totaal	30.050	13.636	26.311,96	11.939,85	16.360	16.750
Bedrijfsresultaat	-1.900	-862	-836,68	-379,67	1.920	500
Totaal	28.150	12.774	25.475,28	11.560,18	18.280	17.250

Balans

	€
Totaal saldo 31 mei 2001	28.443,54
Resultaat saldorekening	1.689,93
Totaal saldo 31 mei 2002	30.133,47

Saldo	Postrek.	Renterek.	Roparco	Jubileum	Totaal
	€	€	€	€	€
01-06-01	4.784,38	3,81	17.579,01	6.076,35	28.443,55
Toename	0,00	0,05	3.896,13	0,00	3.896,18
Afname	-1.047,76	0,00	0,00	-1.158,49	-2.206,25
31-05-02	3.736,62	3,86	21.475,14	4.917,86	30.133,48

Batig saldo van de voormalige opleiding Akoepedie

	€
Totaal saldo 1 juni 2001	31.467,38
Opgenomen rente '99	-1.217,82
Toename (opbrengst, rente) in 2000	1.280,93
Toename (opbrengst, rente) in 2001	<u>1.283,53</u>
Totaal saldo 31 mei 2001	32.814,02

Toelichting

- 1) De begroting en rekening 2001-2002 zijn zowel in guldens als in euro's aangegeven. Dit omdat het boekjaar loopt van 1 juni 2001 t/m 31 mei 2002.
- 2) Het aantal begunstigers is in de loop der jaren drastisch verminderd. Het bestuur hoopt nieuwe bedrijven te vinden die ons werk willen steunen.
- 3) In overleg met de firma's die de spraak-CD van de NVA uitbrengen, is besloten om hiermee te stoppen. De CD wordt vrijwel niet meer verkocht. De royalties blijven derhalve ook achterwege.
- 4) Er is een extra bedrag gereserveerd voor publicaties. Dit i.v.m. de te verwachten kosten van Leerboek op internet. Dit bedrag is toegevoegd aan de Jubileumrekening.

Mededelingen van het Bestuur

Het Nederlands Leerboek Audiologie

Het Nederlands Leerboek Audiologie, dat voor iedereen te raadplegen is op Internet (www.ned-ver-audiologie.nl), heeft de afgelopen periode een belangrijke uitbreiding verkregen. Laag 1 voor belangstellenden zonder voorkennis van de audiologie is afgerond en opgenomen als rubriek 1 in de horizontale lijst van 12 rubrieken op de website. In rubriek 4 worden in diverse hoofdstukken een aantal fysiologische en psychofysische fenomenen behandeld die nodig zijn om de werking van het gehoor te begrijpen. De gangbare tests binnen de klinische Audiologie hebben vrijwel allemaal uitvoerig aandacht gekregen in aparte hoofdstukken in rubriek 8. De revalidatie wordt behandeld in rubriek 9, overeenkomstig de informatie in de NVA-bundel "Slechthorende en Hoortoestel".

De inhoud omvat inmiddels al 54 hoofdstukken. Er wordt hard gewerkt aan het verfraaien van de figuren en het verder uitbreiden van het aantal hoofdstukken. Leden die een bijdrage kunnen aanreiken of willen verzorgen op het gebied van foniatrie, spraak- taalontwikkeling of andere onderwerpen worden hartelijk uitgenodigd contact op te nemen met de redactie: Piet Lamoré (pielaela@wirehub.nl) en Theo Kapteyn (ts.kapteyn@vumc.nl).

Ook zou de redactie graag op de hoogte gebracht worden van eventuele problemen die u ondervindt bij het bereiken van het Leerboek of de navigatie binnen het Leerboek

Bijeenkomsten op Audiologisch Gebied (vanaf augustus 2002)

2002

- Sep 4 - 6 7th International Cochlear Implant Conference, Manchester, England, (website: www.meeting.co.uk/cochlear/)
- Sep 16 - 20 Forum Acousticum, Sevilla 2002, Spain.
(website: www.cica.es/aliens/forum2002)
- Sep 20 "Nooit meer stilte" NVVS symposium over tinnitus en hyperacusis, De Reehorst Ede, (website: www.nvvs.nl)
- Sep 27 **NVA-najaarsvergadering**
- Okt 10 - 12 47. Internationaler Hörgeräte-Akustiker Kongress, Leipzig,
(website: www.uha.de/news/body_body_news.htm)
- Okt 11 - 14 8th International Congress of Paediatric Otorhinolaryngology, Oxford, England, (website: www.espo-euro.org)
- Okt 13 – 18 XI International Symposium on Audiological Medicine, Padova / Albano Terme, Italy, (website: www.audiology-2002.it)
- Okt 24 – 25 International Symposium on Past, Present and Future of the Speech Transmission Index, Soesterberg, (website: www.sti-symposium.org)
- Nov 1 "Dyslexie als Taalstoornis" symposium Werkverband van Amsterdamse Psycholinguïsten, Lutherse kerk, Amsterdam, (E-mail: elise.debree@let.uu.nl)

2003

- Jan 31 **NVA-wintervergadering**
- Juni 5 – 7 4th International Symposium on Electronic Implants in Otology and Conventional Hearing Aids, Toulouse, France, (E-mail: bouissou.g@chu-toulouse.fr)
- Juni 29 - Juli 3 8th International Congress on Noise as a Public Health Problem, Rotterdam, (website: www.icben2003.nl)
- Aug 25-28 Inter.noise 2003, Jeju, Korea, (website : www.internoise2003.com)

Aanmelding voor het lidmaatschap van de NVA

Een aanmeldingsformulier voor het lidmaatschap van de Nederlandse Vereniging voor Audiologie is te vinden op de internetpagina van de vereniging (www.ned-ver-audiologie.nl). Een aanmelding moet ondersteund worden door drie leden van de vereniging.